

УДК 657.1

В.О. Іваненко, к.е.н., доц.

О.О. Зеленіна, к.е.н.

М.В. Пінчук, магістрант

Житомирський державний технологічний університет

УЗАГАЛЬНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОПЕРАЦІЇ ЗА МІЖНАРОДНИМИ РОЗРАХУНКАМИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО- МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Розглянуто необхідність відображення у звітності інформації про операції за міжнародними розрахунками. Запропоновано зміни до діючих форм фінансової звітності та розроблено форми внутрішньої звітності.

Ключові слова: *звітність, міжнародні розрахунки, МСФЗ, користувачі звітності.*

Постановка проблеми. Звітність є невід'ємною частиною бухгалтерського обліку. Зокрема, на основі даних бухгалтерського обліку підприємства складають звітність з метою, як відомо, є надання повної та неупередженої інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства для потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів. У такому випадку звітність виступає як інформаційне джерело в частині операцій за міжнародними розрахунками, які потребують вдосконалення відображення у звітності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням різних проблем, пов'язаних з удосконаленням звітності займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема: Ф.Ф. Бутинець, Г.Г. Кірейцев, А.В. Череп, В.І. Ждан, С.Б. Хаустова, С.В. Романенко, І.В. Колос, Дж.Шанк, В.М. Панасюк, Г.Фандель, М.С. Пушкар, В.П. Завгородній, Л.В.Чижевська та ін. Але в більшості праць не висвітлюються проблемні питання, пов'язані з відображенням у звітності більшої частини міжнародних розрахунків.

Мета дослідження. Метою написання статті є, в першу чергу, вдосконалення існуючої звітності та розробка такої форми звітності, яка б змогла повно відображати всі існуючі форми міжнародних розрахунків у звітності з метою подальшого використання отриманої інфс © В.О. Іваненко, О.О. Зеленіна, М.В. Пінчук, 2013   іень.

Викладення основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку економіки підприємства постійно знаходяться під впливом кон'юнктурних коливань: змінюється попит на продукцію, рівень

витрат, темпи виробництва. За таких умов виникає потреба у формуванні конкретної системи управлінських рішень, зорієнтованих на забезпечення конкурентоспроможності та сталого економічного розвитку на ринку. Поглиблення ринкових відносин підвищує відповідальність і самостійність підприємств та інших суб'єктів ринку в підготовці та прийнятті таких рішень. Забезпеченню ефективного функціонування та прийняттю раціональних управлінських рішень сприяє впровадження на підприємстві системи управлінського обліку та звітності [15, С. 101–102].

Звітність – це кінцевий етап будь-якої системи обліку, який необхідний для оцінки основних показників діяльності, розпізнавання негативних і позитивних тенденцій, забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень усіх рівнів [17].

В свою чергу, управлінська звітність – це взаємопов'язаний комплекс фактичних, планових, прогнозних показників, які характеризують діяльність, як організації в цілому, так і її окремих структурних підрозділів [17].

Звітність організації є основним джерелом інформації про її діяльність. Вивчення бухгалтерських звітів дозволяє розкрити причини досягнутих успіхів, а також виявити недоліки у роботі, допомагає намітити шляхи вдосконалення діяльності організації [14].

З позицій відповідності існуючої звітності потребам управління на підприємствах окреслені проблеми є особливо актуальними і вимагають комплексного підходу до їх вирішення, оскільки подання вибіркової або довільної інформації для прийняття рішень не надаватиме повної картини про діяльність підприємства [12].

Бухгалтерська звітність – це єдина система даних про майнове і фінансове становище організації та про результати її фінансово-господарської діяльності, що встановлюється на основі даних бухгалтерського обліку за встановленими формами [14, С. 9].

У звітності відображається вся сукупність відомостей про роботу організації за певний період часу, згрупованих у встановленому порядку і послідовності. Звітність містить таблиці, які складають на основі облікових даних [14, С. 9].

Пропонуємо розглянути звітність як інформаційне джерело операцій за міжнародними розрахунками: управлінський аспект.

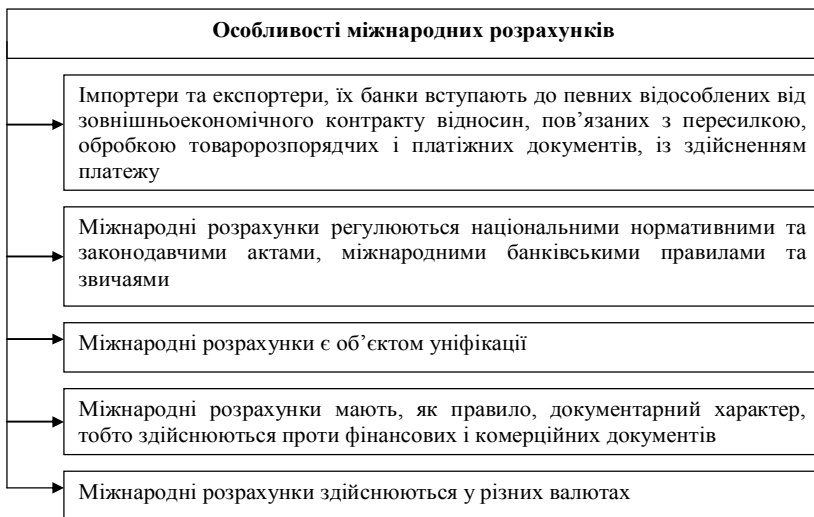
З позицій Ф.Ф. Бугинця, І.В. Жиглей, В.М. Пархоменка, міжнародні розрахунки – це система регулювання платежів по грошових зобов'язаннях та вимогах, що виникають між державами, юридичними особами та громадянами різних країн на основі

економічних, політичних, науково-технічних, культурних та інших відносин [6, С. 113].

Міжнародні розрахунки здійснюються у різних валютах, а відтак, по-перше, на їх ефективність впливає динаміка валютних курсів, по-друге, нормальне функціонування міжнародних товарно-грошових відносин можливе лише за умови вільного обміну національної валюти на валюту інших країн. Іншими словами, найбільш ефективна участь тієї чи іншої країни у міжнародних торговельних розрахунках можлива лише на основі конвертованої валюти. У сучасній практиці розрахунки між банками різних країн з боргових вимог і зобов'язань здійснюються в основному у вільно конвертованій валюті. У країнах з частково конвертованою валютою держава використовує валютні обмеження, що безпосередньо впливає на зовнішньоторговельні розрахунки [3, С. 617–619].

І ще одна важлива особливість: імпортери та експортери, їх банки вступають до певних відособлених від зовнішньоекономічного контракту відносин, пов'язаних з пересилкою, обробкою товаророзпорядчих і платіжних документів, із здійсненням платежу. А обсяг їх зобов'язань і розподіл відповідальності між ними залежать від конкретної форми розрахунків.

Міжнародні розрахунки мають ряд своїх особливостей, зокрема їх можна представити в такому вигляді (рис. 1).

*Джерело: систематизовано на основі джерела [10, С. 618–619]

Рис. 1. Особливості міжнародних розрахунків*

Отже, міжнародні розрахунки мають ряд певних особливостей. Зокрема, міжнародні розрахунки регулюються національними нормативними та законодавчими актами, міжнародними банківськими правилами та звичаями.

Ще однією особливістю є те, що міжнародні розрахунки є об'єктом уніфікації, тобто це зумовлено процесом інтернаціоналізації господарських зв'язків, універсалізацією банківських операцій. Наприклад, уніфікація вексельного законодавства, уніфіковані правила для документарного акредитиву та інкасо, правила щодо контрактних гарантій тощо.

Міжнародні розрахунки мають, як правило, документарний характер, тобто здійснюються за допомогою фінансових і комерційних документів.

До фінансових документів відносяться: прості й переказні векселі, чеки, платіжні розписки. До комерційних документів відносяться: рахунки-фактури; документи, які підтверджують відвантаження і відправку товарів або прийняття та відвантаження (коносаменти, залізничні, автомобільні, авіаційні накладні, поштові квитанції, комбіновані транспортні документи на змішані перевезення); страхові документи, оскільки експортні вантажі зазвичай застраховуються; інші документи – сертифікати, які засвідчують походження, вагу, якість, аналіз товарів, митні, консульські розрахунки [3, С. 618–619].

Виділяють такі основні форми розрахунків: вексель, чек, акредитив, інкасо, банківський переказ та авансовий платіж. Звичайно, що кожна з даних форм цих розрахунків має певні переваги та недоліки як для експортера так і для імпортера. Тому виникає проблема відображення у звітності операцій з міжнародними розрахунками.

Згідно з Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансові звітності в Україні”, вказано, що суб'єкти господарювання зобов'язані складати та подавати квартальну і річну фінансові звітності органам, до сфери управління яких вони належать трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів [8].

Завданням формування зовнішньої фінансової звітності є забезпечення користувачів інформацією для складання прогнозних показників діяльності, оцінки та порівняння можливостей

підприємства отримувати позитивні фінансові результати; з метою аналізу здатності адміністрації ефективно використовувати залучені ресурси підприємства задля досягнення визначених цілей діяльності [1, С. 450].

У сучасних умовах звітність є одним із основних джерел інформації не стільки для управлінського персоналу різного рівня управління, скільки для зовнішніх користувачів. Відповідно до цього, звітність повинна створювати необхідні умови користувачам інформації для ухвалення ними управлінських рішень, для взаємодії з даною організацією.

У свою чергу, це досягається адекватністю відображення стану економічних ресурсів організації. При цьому така адекватність має на увазі представлення в звітності активів, зобов'язань перед організацією, доходів, витрат, прибутків, збитків і капіталу організації. Дані якісні характеристики бухгалтерської звітності визначають її зміст [11, С. 450].

До 28 лютого 2013 року в Україні річна фінансова звітність включала в себе п'ять основних форм, та з прийняттям Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" та затвердженого наказу Міністерства Фінансів України від 07.02.13 р. структуру та склад річної фінансової звітності було змінено. Відтак діючий пакет річної фінансової звітності містить:

- 1) ф. № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан);
- 2) ф. № 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
- 3) ф. № 3 Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) чи Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом);
- 4) ф. № 4 Звіт про власний капітал;
- 5) примітки до річної фінансової звітності.

Розглядаючи питання щодо звітності операцій за міжнародними розрахунками, пропонуємо розглянути основний перелік форм звітності (табл. 1) не лише України, а й Республіки Білорусь, Російської Федерації згідно з Міжнародним стандартом фінансової звітності 1 (далі МСФЗ) "Представлення фінансової звітності", Четвертої Директиви ЄС, GAAP (англ. *Generally Accepted Accounting Principles*) – стандарти бухгалтерського обліку, що застосовуються в США і деяких інших країнах. GAAP або Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку, як їх ще називають, відрізняються від МСФЗ, тим, що вони детально регулюють порядок обліку тих чи інших практичних ситуацій.

В Республіці Білорусь та Російській Федерації, на відміну від

України, складання пояснювальної записки є обов'язковим згідно із законами даних країн.

Інші форми звітності даних країн максимально наближені та відповідають МСФЗ.

Таблиця 1

Співвідношення складу річної бухгалтерської звітності різних країн та міжнародної практики

Склад річної звітності України	Склад річної звітності Республіки Білорусь	Склад річної звітності Російської Федерації	Склад річної звітності згідно з МСФЗ-1 “Представлення фінансової звітності”	Склад річної звітності згідно з Четвертою Директивою ЄС	Склад річної звітності згідно з GAAP
1	2	3	4	5	6
Баланс ф. № 1 (Звіт про фінансовий стан)	Бухгалтерський баланс ф. № 1	Бухгалтерський баланс ф. № 1	Бухгалтерський баланс	Бухгалтерський баланс	Бухгалтерський баланс
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ф. № 2	Звіт про прибутки та збитки ф. № 2	Звіт про прибутки та збитки ф. № 2	Звіт про прибутки і збитки	Звіт про прибутки і збитки	Звіт про доходи та Звіт про нерозподілений прибуток
Звіт про рух грошових коштів ф. № 3	Звіт про рух грошових коштів ф. № 4	Звіт про рух грошових коштів ф. № 4	Звіт про рух грошових коштів	Звіт про зміни фінансового положення	Звіт про рух готівки

Закінчення табл. 1

Звіт про власний капітал ф. № 4	Звіт про зміни капіталу ф. № 3	Звіт про зміни капіталу ф. № 3	Звіт про рух капіталу	Звіт про правління компанії	Звіт про акціонерний капітал
Примітки до річної фінансової звітності ф. № 5	Додатки до бухгалтерського балансу ф. №5	Додатки до бухгалтерського балансу ф. № 5	-	Примітки до звітів	-
-	Пояснювальна записка до річної звітності	Пояснювальна записка	Опис облікової політики і пояснення до звітності	-	-
-	-	Аудиторський висновок	-	Звіт аудитора	-
-	-	Звіт про цільове використання отриманих коштів ф. № 6	-	-	-

* Джерело: на основі аналізу літературних джерел [10, 7, 9, 16]

Отже, як свідчать дані таблиці 1 про співвідношення складу бухгалтерської звітності різних країн, зазначимо, що згідно з Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність” в Україні пояснювальна записка не визнається формою звітності, проте підприємства, які співпрацюють з міжнародними компаніями та складають звітність за МСФЗ формують пояснювальну записку.

Пропонуємо розглянути, наскільки наближене використання МСФЗ до національних стандартів різних країн світу (табл. 2).

Таблиця 2
Характеристика наближеності країн до МСФЗ [14]

№ з/п	Характеристика наближення до МСФЗ	Країни
1	2	3
1.	Національні стандарти засновані на МСФЗ, кожен включає положення, порівнюючи національний стандарт з МСФЗ	Австралія, Гонконг, Данія, Італія, Нова Зеландія, Швеція, Югославія, Україна
2.	Національні стандарти засновані на МСФЗ, деякі стандарти більш деталізовані, ніж МСФЗ	Бразилія, Індія, Ірландія, Литва, Мексика, Нідерланди, Португалія, Норвегія, Росія, Сінгапур, Словаччина, Туреччина, Франція, Чехословаччина, Швейцарія, Південна Америка, Намібія, Мавританія
3.	Національні стандарти засновані на МСФЗ і забезпечують додаткове їх роз'яснення	Китай, Іран, Словенія, Туніс, Філіппіни
4.	Використання МСФЗ в як національних стандартів та модифікація відповідно до національних особливостей	Албанія, Бангладеш, Польща, Замбія, Кенія, Колумбія, Судан, Таїланд, Уругвай, Ямайка
5.	Застосування МСФЗ к національних стандартів	Кіпр, Кувейт, Латвія, Мальта, Пакистан, Хорватія
<i>Закінчення табл. 2</i>		
6.	Використання МСФЗ як національних стандартів, але з умовою, що для питань не порушених в МСФЗ,	Малайзія, Папуа-Нова Гвінея

	розробляються стандарти	національні	
--	-------------------------	-------------	--

З таблиці 2 видно, що у різних країнах світу використання МСФЗ, з одного боку, наближені до національних стандартів, а з іншого – застосовуються як самі національні стандарти. У деяких країнах національні стандарти, засновані на МСФЗ, використовуються як національні стандарти, модифікуються відповідно до національних особливостей та з умовою, що для питань, не порушених в МСФЗ, розробляються національні стандарти.

Інтеграція України до світового економічного середовища містить різні напрями реформування. Зокрема такі, як гармонізація бухгалтерського обліку та формування єдиного інформаційного середовища. В розрізі даних реформ визначаємо зростання інтересу з боку управлінського персоналу, бухгалтерів-теоретиків та бухгалтерів-практиків до формування бухгалтерської звітності суб'єктів господарювання на основі положень МСФЗ [9].

Зазначимо, що в МСФЗ не має окремого стандарту, який би був присвячений питанням порядку визнання та відображення у звітності операцій з міжнародними розрахунками. Так і в процесі аналізу нормативно-правової бази України з питань бухгалтерського обліку та формування і подання фінансової звітності, зокрема Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Постанова КМУ “Про затвердження порядку подання фінансової звітності”, П(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО 2 “Баланс”, П(С)БО 4 “Звіт про рух грошових коштів”, П(С)БО 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”, П(С)БО 11 “Зобов’язання”, було визначено, що в даних нормативних документах відсутні окремі положення та вказівки щодо розкриття інформації про порядок визнання і відображення у звітності операцій з міжнародними розрахунками в системі бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності зокрема. Це свідчить про те, що показники кожної з форм не можуть повною мірою задовольнити інформаційні потреби зовнішніх користувачів та управлінського персоналу.

Слід зазначити, що з усіх попередньо перелічених форм звітності інформація про відображення операцій з міжнародними розрахунками наводиться тільки в двох формах звітності з чотирьох, а також не повною мірою висвітлює інформацію, що стосується порядку здійснення кожної з форм міжнародних розрахунків, – це дає право сказати, що інформація у даних формах звітності наводиться, з одного боку, або частково у вузькому розумінні, щодо окремих форм розрахунків, або з іншого – узагальнено без

важливо деталізованих статей, які в подальшому матимуть вагомий вплив на процес прийняття важливих управлінських рішень.

З метою вирішення проблеми пропонуємо розглянути можливий варіант розробки такої форми звітності, яка б задовольняла потреби управлінського персоналу та яка б повною мірою змогла представити інформацію про здійснення кожної з форм міжнародних розрахунків.

Звітність призначена для загального використання користувачами. Крім відкритої для зовнішніх користувачів, існує ще й внутрішня звітність. Вона задовольняє інтереси власника, керівника та працівників. Її призначення – забезпечити ефективне управління внутрішніми підрозділами, прийняття оперативних рішень на рівні цехів, дільниць, бригад тощо [5, С. 20].

Проте всі вони мають ті чи інші інформаційні потреби, джерелом задоволення яких є звітність (табл. 3).

Таблиця 3

Інформаційні потреби різних груп користувачів [5, С. 20–21]

№ з/п	Користувачі звітності	Інформаційні потреби
1.	Інвестори (акціонери)	- здатність підприємства сплачувати дивіденди; - прийняття рішень щодо придбання, утримання або продажу інвестицій, участі в капіталі підприємства; - захист прав акціонерів, оцінка якості управління

Закінчення табл. 3

2.	Працівники підприємства	- стабільність і прибутковість підприємства; - збереження робочих місць; - оплата праці та пенсійне забезпечення
3.	Банки	- своєчасність повернення кредитів та отримання відсотків;
4.	Постачальники та інші кредитори	- своєчасність оплати рахунків
5.	Клієнти (замовники)	- можливість отримання необхідних товарів і послуг
6.	Органи державної влади та місцевого самоврядування	- своєчасність і повнота сплати податків; - визначення національного доходу та розподіл ресурсів; - забезпечення статистичних показників
7.	Громадськість	- вплив діяльності підприємства на добробут суспільства (зайнятність, екологія тощо)

8.	Позикодавці	- своєчасність погашення суми позики
----	-------------	--------------------------------------

Така різноманітність інформаційних потреб різних груп користувачів зумовлена їх інтересами, вигодою.

Оскільки кожен користувач групи має свою зацікавленість в отриманні інформації, для задоволення власних потреб.

Інформаційні потреби користувачів, які представлені в розрізі елементів (інформаційних потреб) дають уявлення, які саме потреби виникають у кожного користувача, завдяки чому ми можемо побачити, в першу чергу, на що саме необхідно звернути увагу при розробці варіанту такої форми звітності, яка б задовольняла потреби управлінського персоналу та змогла представити інформацію про здійснення кожної з форм міжнародних розрахунків.

Від інформації, представленої у звітності, залежить майбутнє підприємства.

Для управлінців вищої ланки підприємства фінансова звітність важлива, оскільки вони повинні знати, яку інформацію отримують користувачі і як вона вплине на прийняті ними рішення [2, С. 25].

Практика складання фінансової звітності свідчить про те, що існує необхідність формувати звітність для максимального задоволення інтересів усіх користувачів.

Сучасна форма балансу не дозволяє достовірно інтерпретувати користувачами результати аналізу фінансового стану організації [4, С. 162].

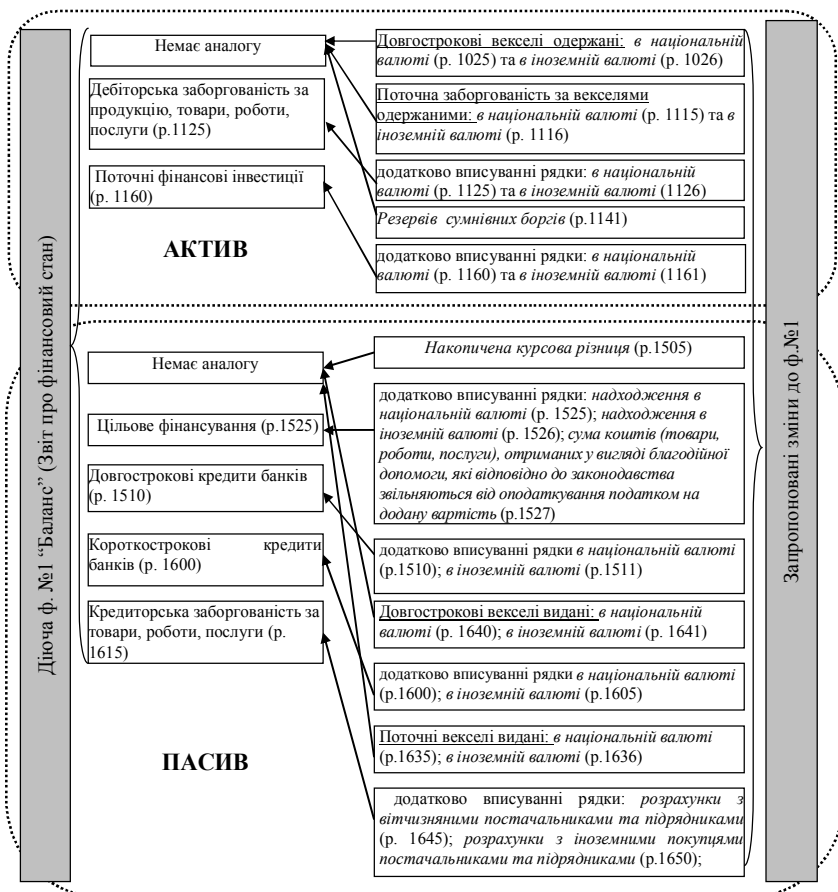
Баланс не має бути складним, у ньому зосереджуються групи статей, що об'єднуються в розділи, які відіграють істотну роль при аналізі та схваленні управлінських рішень. Форма має бути зручною і придатною для читання користувачами і відповідати специфічним особливостям підприємства [13, С. 158].

Виходячи з аналізу діючих форм фінансової звітності підприємств, вітчизняні підприємства не надають у відкритому доступі детальну інформацію про здійснення міжнародні розрахунки. Ситуація, яка склалася є безумовно негативною, оскільки обмежує користувачів (потенційних інвесторів, аналітиків, власників та управлінський персонал) в задоволенні потреб отримати повну та достовірну інформацію про фінансово-господарську діяльність підприємств.

Пропонуємо розглянути запропонований варіант форми звітності, яка б в задовольняла потреби управлінського персоналу та в повній мірі змогла представити інформацію про здійснення кожної з форм міжнародних розрахунків.

Отже, на нашу думку, деталізовану інформацію про відображення операцій з міжнародними розрахунками слід розкрити у ф. № 1 “Баланс” за наведеними статтями (рис. 2).

Отже, вважаємо, що інформацію про відображення елементів міжнародних розрахунків (довгострокові векселі видані та отримані в національній та іноземній валюті, поточні векселі видані і отримані в національній та іноземній валюті, дебіторська та кредиторська заборгованість у частині розрахунків в національній та іноземній валюті, надходження цільового фінансування в національній та іноземній валюті, довгострокові та поточні кредити банків в національній та іноземній валюті, інші довгострокові фінансові зобов'язання, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній та іноземній валюті) слід розкривати у ф. № 1 “Баланс” за наведеними статтями для формування повної картини про стан підприємства та ефективність його роботи.

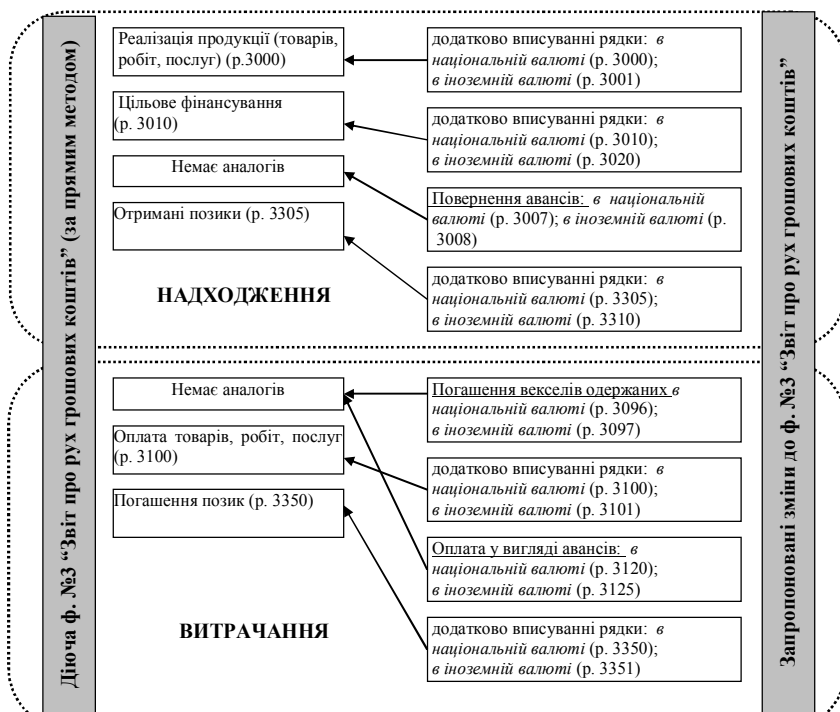
*Власна розробка автора

Рис. 2. Запропоновані зміни до ф. № 1 "Баланс" (звіт про фінансовий стан)*

Також потребує відповідних змін ф. № 3 "Звіт про рух грошових коштів" в частині включення додаткових рядків щодо операцій з міжнародними розрахунками, що буде точніше відображати сутність та здійснення таких розрахунків, визнаних в нашому дослідженні шляхом виділення аналітики за структурними елементами міжнародних розрахунків.

Вважаємо за необхідне доповнити діючу форму такими рядками

(рис. 3).

*Власна розробка автора

Рис. 3. Запропоновані зміни до ф. № 3 "Звіт про рух грошових коштів" (за прямим методом)*

Запропонована методика побудови ф. № 3 "Звіт про рух грошових коштів" (за прямим методом) включає в себе розкладання статей звіту відповідно до цілей політики управління в частині включення додаткових рядків щодо операцій з міжнародними розрахунками, що буде точніше відображати сутність та здійснення таких розрахунків, визнаних в нашому дослідженні шляхом виділення аналітики за структурними елементами міжнародних розрахунків.

Отже, інформацію про відображення елементів міжнародних розрахунків (надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в національній та іноземній валюті, погашення векселів

одержаних в національній та іноземній валюті, цільового фінансування в національній та іноземній валюті, інші надходження в національній та іноземній валюті, надходження, витрачання та повернення авансів в національній та іноземній валюті, отримання та погашення позик в національній та іноземній валюті, інші надходження, витрачання та платежі в національній та іноземній валюті, слід розкривати в ф. № 3 “Звіт про рух грошових коштів” за наведеними статтями.

У зв’язку з неможливістю фінансової звітності повною мірою задовольнити потреби користувачів необхідною інформацією про операції з міжнародними розрахунками виникає необхідність розроблення та використання на підприємстві відповідної управлінської звітності.

Організація управлінського обліку є внутрішньою справою самої організації. Ведення управлінського обліку не є обов’язковим для підприємства, але його наявність забезпечує ефективність управління діяльністю. Тому рішення про доцільність ведення управлінського обліку керівник організації ухвалює виходячи з оцінки витрат і вигоди від його функціонування.

Вирішальне значення при цьому мають відігравати розміри підприємства, потреби щодо забезпечення інформацією всіх рівнів управління та методики збору й опрацювання даних [11, С. 27–35].

Основними даними для складання такої внутрішньої звітності є нормативно-довідкова та фактична інформація аналітичного характеру, а сама звітність має відповідати таким вимогам: адресності та конкретики, оперативності, та не повинна бути перенавантажена розрахунками [4, С. 417].

Враховуючи зазначене, пропонуємо підприємствам, які здійснюють операції пов’язані з міжнародними розрахунками, формувати такі форми внутрішньої звітності (зразок 1, зразок 2).

Зразок 1

Форма ОМР-1

Звіт про обсяги здійснених міжнародних розрахунків

(назва підприємства)

станом на “__” _____ 20__ р.

Стаття	Довгострокові		Короткострокові (поточні)		Всього ГО
	в	в іно-	в	в іно-	

	націона- льний валюти	земній валюти	націона- льний валюти	земній валюти	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1 “Заборгованість за векселями”					
Векселі одержані					
Векселі видані					
<i>Разом за розділом 1</i>	х	х	х	х	
Розділ 2 “Здійснені фінансові інвестиції”					
Прямі фінансові інвестиції					
Портфельні фінансові інвестиції					
<i>Разом за розділом 2</i>	х	х	х	х	
Розділ 3 “Здійснене цільове фінансування”					
Фінансування бізнесу					
Фінансування бюджету					

Закінчення зразка 1

1	2	3	4	5	6
Бюджетне фінансування					
Разом за розділом 3	x	x	x	x	
Розділ 4 “Заборгованість за кредитами та позиками”					
<u>Кредити:</u>					
надані					
отримані					
<u>Позики:</u>					
надані					
отримані					
Разом за розділом 4	x	x	x	x	
Розділ 5 “Заборгованість за розрахунками з авансів”					
Розрахунки за виданими авансами					
Розрахунки з одержаних авансів					
Разом за розділом 5	x	x	x	x	
Разом по розділах	x	x	x	x	

Відповідальна особа:

(підпис)

ПІБ

Запропонована форма внутрішньої звітності ОМР-1 дозволяє у повному обсязі розглядати сукупність всіх пов'язаних операцій з міжнародними розрахунками як в національній, так і в іноземній валюті.

Для отримання інформації про зобов'язання (довгострокові, короткострокові) не розглядається сукупність форм міжнародних розрахунків, тому пропонуємо розглянути таку форму внутрішньої звітності, яка дозволить це зробити (зразок 2).

Зразок 2

Форма ОМР-2

Звіт сукупності форм міжнародних розрахунків
(назва підприємства)

станом на “__” _____ 20__ р.

Стаття	На поч. періоду сума, грн.	На кінець періоду сума, грн.
Розділ 1 “Векселі”		
<u>За вексялями виданими:</u>		
в національній валюті		
в іноземній валюті		
<u>За вексялями одержаними:</u>		
в національній валюті		
в іноземній валюті		
Разом за розділом 1		
Розділ 2 “Чеки”		
<u>За чеками виданими:</u>		
в національній валюті		
в іноземній валюті		
<u>За чеками одержаними:</u>		
в національній валюті		
в іноземній валюті		
Разом за розділом 2		
Розділ 3 “Акредитив”		
<u>За виданими акредитивами:</u>		
в національній валюті		
в іноземній валюті		
<u>За одержаними акредитивами:</u>		
в національній валюті		
в іноземній валюті		
Разом за розділом 3		
Всього за розділами		
...		

Відповідальна особа: (підпис)

ПІБ

Розроблена форма внутрішньої звітності ОМР-2, тобто Звіт сукупності форм міжнародних розрахунків, дозволить відобразити саму сукупність форм міжнародних розрахунків. Звісно, пропонуємо підприємствам коригувати та доповнювати дану форму в залежності від тієї сукупності форм міжнародних розрахунків, які вони здійснюють та від специфіки їх діяльності.

Оскільки звітність, як елемент методу бухгалтерського обліку, полягає в узагальненні облікової інформації про майновий і фінансовий стан господарюючого суб'єкта та результатах його підприємницької діяльності за встановленими формами за певний період, то дані звітності використовуються зовнішніми користувачами для оцінки діяльності організації, а також для проведення економічного аналізу, планування і прогнозування, що становить предмет законодавчого нормативного регулювання [14, С. 9].

Висновки. Запропоновано внести зміни про відображення операцій з міжнародних розрахунків ф. № 1 “Баланс” за наведеними статтями та до ф. № 3 “Звіт про рух грошових коштів” в частині включення додаткових рядків, за операціями з міжнародними розрахунками, що буде точніше відображати сутність і здійснення таких розрахунків, визнаних у нашому дослідженні шляхом виділення аналітики структурних елементів міжнародних розрахунків, яка дозволить надати повну інформацію інвесторам, контрагентам.

Така методика побудови запропонованого балансу включає в себе розкладання статей балансу у відповідності з цілями політики управління.

У зв'язку з неможливістю фінансової звітності повною мірою задовольнити потреби користувачів необхідною інформацією про операції з міжнародними розрахунками, було розроблено відповідну внутрішню звітність.

Запропоновані форми внутрішньої звітності ОМР-1 та ОМР-2 дозволяють в повному обсязі розглядати сукупність всіх пов'язаних операцій з міжнародними розрахунками як в національній, так і в іноземній валюті.

Список використаної літератури:

1. Бухгалтерский учет : учебник для студентов вузов / Ю.А. Бабаев, И.П. Комиссарова, В.А. Бородин ; под ред. Ю.А. Бабаева, И.П. Комиссаровой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 527 с.
2. Бугрова С.М. Финансовый менеджмент : учеб. пособие / С.М. Бугрова, Н.М. Гук. – Кемерово. – Кемеровский технологический институт пищевой промышленности. – 2008. – 177 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності : підручник / Ф.Ф. Бутинець, І.В. Жиглей, В.М., Пархоменко. – 2-е

- вид, перероб. і доп. ; за ред. проф. *Ф.Ф. Бутинця*. – Житомир : ПП “Рута”, 2001. – 544с.
4. Бухгалтерський управлінський облік : підручник / *Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, Н.М. Малюга та ін.* – 2-е вид., перероб. і доп. ; за ред. проф. *Ф.Ф. Бутинця*. – Житомир : ПП “Рута”, 2002. – 480 с.
  5. *Бутинець Ф.Ф.* Звітність підприємства : навч. посібник / *Ф.Ф. Бутинець* ; за ред. *Ф.Ф. Бутинця та Н.А. Остап'юк*. – Житомир : ЖДТУ, 2005. – 428 С. 19–93.
  6. *Венгрін Т.П.* Нормативне регулювання валютних операцій підприємств / *Т.П. Венгрін* // Міжнародна Інтернет-конференція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viem.edu.ua/konf3/art.php?id=0418>.
  7. Закон Республіки Беларусь “О бухгалтерском учете и отчетности” от 18.10. 94 г. № 3321-ХІІ ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravobyl/main.aspx?guid=3871&p0=v19403321&p2={NRPA}>.
  8. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” №996-14 від 02.12.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
  9. *Зеленіна О.О.* Розкриття інформації про формування та використання позикового капіталу у бухгалтерській звітності / міжнар. зб. наук. пр. – Вип. 1(19) ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/ptmbo/2011_1/24.pdf
  10. *Клевець Є.Б.* Сутність та методика узагальнення даних бухгалтерського обліку щодо складання звітності підприємства / *Є.Б. Клевець* // Облік, аналіз і аудит. Сталий розвиток економіки / Всеукраїнський науково-виробничий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_2/185.pdf.
  11. *Левицька С.* Управлінський та внутрішньогосподарський облік: завдання, мета, чинники ефективного впровадження / *С.Левицька* // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 2. – С. 27–35.
  12. Міжнародні комерційні угоди і розрахунки: норматив.-правов. регламент : навч. посібник // *Н.С. Логвінова, А.А. Наумчик, Ю.Г. Казак та ін.* ; за ред. *Ю.Г. Казак, Н.С. Логвінова*. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 648 с.
  13. *Лихачева И.Г.* Трансформация бухгалтерской отчетности при принятии управленческих решений / *И.Г. Лихачева*,

- И.Н. Жаленкова* // Вестник ТГУС / Экономика : межвуз. сб. науч. тр. Тольяттинского гос. ун-т сервиса. – Вып. 3. – Тольятти : Изд-во ТГУС, 2008. – 336 с. – С. 158–163.
14. *Рябова М.А.* Бухгалтерская (финансовая) отчетность : учеб. пособие / *М.А. Рябова, Д.Г. Айнуллоа.* – Ульяновск : УлГТУ, 2011. – С. 215.
  15. *Соколова К.І.* Впровадження управлінського обліку на підприємствах / *К.І. Соколова* // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції: Проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах світових інтеграційних процесів. – Львів : Львівська комерційна академія, 2012. – С. 196.
  16. Федеральный Закон от 21.11.96 № 129-ФЗ (ред. от 28.09.2010) “О бухгалтерском учете” [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakonprost.ru/zakony/o-buhuchete/>.
  17. *Цынков И.В.* Развитие управленческого учета и анализа таможенных платежей в системе таможенных органов Республики Беларусь : дис. ... канд. эконом. наук, том 51.11 / *И.В. Цынков* // Учреждение “Белорусский государственный экономический университет”, на правах рукописи. – Минск. – 2005.

ІВАНЕНКО Валентина Олександрівна – доцент кафедри бухгалтерського обліку та аналізу за видами економічної діяльності Інституту обліку і фінансів Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

- проблеми бухгалтерського обліку і контролю операцій за міжнародними розрахунками.

ЗЕЛЕНІНА Олена Олександрівна – доцент кафедри обліку і аудиту Інституту обліку і фінансів Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

- проблеми бухгалтерського обліку і контролю операцій за міжнародними розрахунками.

ПІНЧУК Марина Володимирівна – магістрант Інституту обліку і фінансів Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

- проблеми бухгалтерського обліку і контролю операцій за міжнародними розрахунками.

Стаття надійшла до редакції 31.07. 2013